

L'enemic del meu enemic és

SALVADOR GUITART ETA va néixer el 1959 per combatre l'estat i això li va donar, d'entrada, un cert crèdit també a Catalunya. Los relacions entre ETA i el catalanisme han passat per èpoques molt diverses. Almenys un parell de catalans hi han militat orgànicament i alguns més li han donat suport logístic. Però políticament ha estat l'actuació del comando Barcelona el que ha fet que ETA passés d'una organització amb àmplies simpaties dins una part del nacionalisme català a un enemic físic i polític que frena el sobiranisme, legítim l'estat i que, per tant, cal desactivar. L'últim episodi d'aquesta complicada relació l'ha protagonitzat Josep-Lluís Carod-Rovira

El 19 de juny del 1987 vaig tallar una nota que sortia d'un d'aquells teletips que competien a incrementar la contaminació acústica de les redaccions amb les màquines d'escriure. El text indicava que havia esclatat una bomba als magatzems Hipercor de Barcelona i començava a comptar els primers morts d'una llista que acabaria arribant als 21. Una bomba per matar indiscriminadament la major quantitat possible de gent innocent que ha anat a comprar menjar? En aquella època encara era recent l'atemptat contra l'estació de Bolonya i, automàticament, tots hi vam estar d'acord: l'extrema dreta espanyola havia tornat al terrorisme indiscriminat.

Aquella mostra d'ingenuïtat psicològica connectava amb els resultats extraordinaris obtinguts per Herri Batasuna al Principat. Txema Montero va emportar-se al Parlament europeu 40.000 vots de catalans que d'alguna manera rebutjaven els resultats de la transició.

Però la massacre d'Hipercor va acabar, de cop, amb les complicitats ideològiques d'una part del nacionalisme català, la que en aquell moment no s'identificava ni amb CiU ni amb una ERC clarament satel·litzada. A partir d'aquell moment, l'homologació política dels independentistes catalans ja no va passar mai més per un certificat emès a Euskadi, sinó que havia de buscar vies pròpies. Això ho va tenir clar fins i tot Terra Lliure, que va enviar constantment missatges —tan insistents com ineficaços— a ETA demanant que deixés d'actuar als Països Catalans. El fracàs, primer, de la guerra bruta del GAL, i després, de les negociacions d'Alger del 1989, va deixar ben clar que no serien els governs del PSOE els que aturarien els atemptats. Els cotxes bomba van continuar aparcant a Barcelona, ciutat que va donar nom a un comando que reapareixia amb sinistra regularitat. ETA també era l'enemic.

I aquí és on es va produir el gir definitiu. L'independentisme català, que havia quedat marginat políticament pels pactes de la transició, va abandonar el mirall

basc i, amb aquest, la temptació de la violència. Va ser en aquest moment que Josep-Lluís Carod-Rovira i Jaume Remyer van agafar un cotxe en direcció a la Catalunya Nord, van parlar amb els terroristes catalans, van aconseguir que es traguessin la caputxa i els van donar càrrecs a ERC. Allò va permetre descriminalitzar l'opció sobiranista i liquidar d'una sola tacada l'argument essencial de l'estat: la reivindicació del dret a autodeterminar-se és un principi democràtic i, per contra, el recurs a la violència per part de l'estat (ben explícit a la Constitució espanyola) és el que decanta el radicalisme cap al cantó del sistema heretat de la reforma política.

Naturalment, ETA no va prendre nota d'aquest procés i va continuar assassinant sense miraments. De vegades, fins i tot amb la col·laboració d'un exmilitant de Terra Lliure, com Joan Carles Monteagudo, que —l'any 1991— va morir a mans de la Guàrdia Civil la mateixa setmana que el seu comando havia provocat la massacre de la caserna de Vic. Aquest va ser l'inici de la mobilització ciutadana contra ETA a Catalunya, una llarga llista de manifestacions que sempre han tingut els líders d'ERC entre els que agafaven la pancarta del capdavant.

El mateix 1991 marca el començament de l'emergència electoral d'ERC, aleshores encara liderada per Àngel Colom. Són d'aquesta època els primers acords d'aquest partit per establir relacions estables amb Eusko Alkartasuna. Per a molts militants republicans això significava una ruptura definitiva amb els amics tradicionals de l'"esquerra abertzale" que d'alguna manera sempre havien presidit les concentracions independentistes de l'Onze de Setembre. Des d'aquest moment, ETA i Herri Batasuna van ser percebuts, ja nítidament, com un entramat terrorista sense opcions polítiques reals. A partir d'aquí, el catalanisme en el seu conjunt va tenir una posició homogènia de condemna inequívoca al terrorisme d'ETA que combinava amb l'apel·lació constant a l'estat perquè busqués una sor-

també el meu enemic

Segons Salvador Cot, la manifestació posterior a l'assassinat d'Ernest Lluch va marcar un abans i un després: la ciutadania catalana demanava diàleg i refusava els pactes amb el PP.

tida negociada al conflicte. En la pràctica, el que havia passat és que el nacionalisme català (i això valia tant per a ERC com per a CiU) va deixar de confiar que la violència política a Euskadi pogués desencadenar cap mena de ruptura per dalt del sostre autonòmic que plantejaven la Constitució espanyola del 1978 i l'Estatut d'Autonomia del 1979.

Aquest procés d'allunyament s'accelerava encara més a partir de l'arribada del PP al poder. El 1996, tot just prendre possessió del càrrec de ministre de l'Interior, Jaime Mayor Oreja ordena filtrar al diari *Abc* que Adolfo Pérez Esquivel, premi Nobel de la pau el 1980, mantenia una via oberta d'interlocució entre ETA i el Govern espanyol. El PP abandonava definitivament la convicció del PSOE que no era possible derrotar ETA amb mesures únicament policials. Un any més tard, el segrest i posterior assassinat de Miguel Ángel Blanco, regidor del PP a l'Ajuntament d'Ermua (Biscaia), va generar mobilitzacions massives contra ETA. El PP havia trobat la pedra filosofal que convertia un partit de govern, amb tots els recursos de l'estat al seu servei, en una agrupació de víctimes que reclamen a la societat que

se'ls respecti la vida. El PP exhibeix, a partir d'aleshores, un nacionalisme espanyol "desacomplexat" que el portarà a enfrontar-se directament amb el PNB, un soci ja inútil ateses les perspectives electorals d'una mobilització permanent de la societat espanyola rere una pancarta que condueixen el president del Govern i els successius ministres de l'Interior. ETA posava la bomba i el Govern espanyol, la pancarta i la càmera de televisió.

Tot aquest procés de mobilització contra el nacionalisme basc va tornar a dividir el catalanisme almenys en dos blocs. La direcció de CiU va preferir acompanyar el PP en el seu viatge, amb l'esperança que Aznar i el seu partit els deixarien mantenir-se en el poder amb una relativa comoditat. ERC, ja en aquest moment, aprofita a fons les noves aliances que ha fet a Euskadi i defensa sense reserves EA, PNB i el procés de Lizarrta davant l'agressivitat creixent del PP, que ara ja disposa del PSOE com a aliat permanent en aquesta qüestió.

El trencament de la treva, anunciat per ETA el 3 de desembre del 1999, accentua les dues estratègies. CiU s'aferra a les aliances amb el PP mentre que ERC se si-

tua, progressivament, en el vèrtex de màxima hostilitat al Partit Popular.

Però el 23 de novembre del 2000 es va produir un fet excepcional a Catalunya. Centenars de milers de ciutadans es van manifestar a Barcelona contra l'assassinat d'Ernest Lluch a mans del tristament famós comando Barcelona d'ETA, el mateix (amb altres integrants, però instruccions semblants) que tretze anys abans havia reventat el pàrquing de l'Hiperpor. Lluch era, inequívocament, un catalanista i una persona compromesa amb la causa de la pau al País Basc. La seva mort va decantar el PSC, per primera vegada de manera pública i notòria, a discrepar de la política antiterrorista del Govern espanyol. Des d'aleshores els socialistes catalans, paradoxalment, tindran una "política basca" pròpia i serà el PSC i no CiU qui s'atrevirà a criticar el nacionalisme espanyol del PP i la utilització propagandística de les víctimes d'ETA.

A tres anys vista, penso que la significació profunda d'aquesta manifestació, que va reclamar diàleg i no venjança, no va ser entesa per CiU. A partir d'aquell moment el gruix de la societat catalana va considerar inacceptables els pactes amb el PP. A més, va produir un acostament sensible entre les posicions d'ERC i PSC, tot i venir de tradicions polítiques contraposades. De fet, és fàcil observar que les posicions polítiques de Pasqual Maragall i Josep-Lluís Carod-Rovira són molt més pròximes quan es parla del País Basc que no pas de Catalunya.

Ni CiU, que fa temps que ha perdut la centralitat en aquest tema, ni el PSC, que coneixia perfectament l'opinió d'ERC, tenen dret a criticar seriosament el viatge de Josep-Lluís Carod-Rovira a Perpinyà. Una altra cosa és si el PSOE pot resistir o no la propaganda electoralista del PP i si José Luis Rodríguez Zapatero té la necessitat de demostrar autoritat jeràrquica sobre Pasqual Maragall. Tot això són raons d'oportunitat política. Però algun dia algú haurà de tornar a Perpinyà.

Salvador Cot és periodista